РОЛЬ ТЕОРЕТИЧНОГО СУПРОВОДУ У СОЦІАЛЬНОМУ СЛУЖІННІ УГКЦ НА ПРИКЛАДІ АНАЛІЗУ ПОСІБНИКА «ЛЮБОВ'Ю СЛУЖІТЬ ОДИН ОДНОМУ»

Кожушко Т.В.,
викладач кафедри соціальних
і правових дисциплін УДПУ

В даній розвідці звернемо увагу на існування широкої серії спеціальної літератури адресного призначення на соціальну тематику, що рекомендується і видається УГКЦ. До вказаного вище обсягу належать наступі: по-перше, «Практичний порадник душпастиря у служінні з особами з розумовою неповносправністю» [1], виданий в 2013 році та спрямований на ознайомлення священнослужителів та вірних УГКЦ з наявними програмами для людей з особливими потребами, задля сприяння соціальної інтеграції та адаптації в церкві й у суспільстві осіб з розумовою неповносправністю; по-друге, «Активізація парафіяльного соціального служіння: збірка ідей для практичної діяльності»[2].

Також зазначимо, що своєрідним супроводом у соціальному служінні визначено роботу єпархіального Карітасу, за сприяння якого було видано посібник орієнтований на лідерів парафіяльних спільнот для допомоги в організації соціального служіння за загальною назвою «Любов'ю служіть один одному» [3], що містить конкретні вказівки та розробки для практичного втілення в громаді. Цей посібник є методичною допомогою єпархіальним куріям та парохам, які, відповідно до затвердженої в 2016 році Синодом єпископів Стратегії розвитку соціального служіння УГКЦ, прагнуть заснувати або реорганізувати соціальне служіння на парафіях – парафіяльні Карітаси [3]. Принцип викладу матеріалу та семантичні особливості пропонованої теоретичної розробки вартий особливої уваги. Загалом посібник чітко структурований, кожний розділ розпочинається з молитви, містить теоретичну та практичну частини, остання насичена дидактичними вправами, роздатковим матеріалом, темами для дискусій та завершується висновками.

У вступі міститься звернення Голови Відділу соціального служіння УГКЦ о. Василія, який розтлумачує поняття соціальне служіння – як певний соціальної діяльності, наголошуючи на тому, що саме парафіяльний рівень має слугувати фундаментом, на якому будується та діє служіння ближньому. Лише тоді ми зможемо вважатися живими християнами, коли наші парафії стануть місцем, де піклуються про сироту, заступаються за вдову, допомагають убогому і розділяють страждання з хворими [3].

Також окрему увагу приділено виокремленню процесу організації соціального служіння, що включає наступні етапи: по-перше, залучення до соціального служіння ініціативних і небайдужих парафіян; по-друге виявлення соціально незахищених категорій людей, які потребують допомоги; по-третє, надання підтримки відповідального за соціальне служіння у єпархії. Чітко визначена структурна одиниця – синкел соціального служіння, який

консультуватиме соціальну діяльність кожної окремої парафії та формулюватиме звітну документацію, яка в свою чергу, слугуватиме інформаційним плесом.

Перший розділ «Богословські основи соціального служіння», апелює до текстів святого письма, у пошуках онтологічних джерел природи соціального, Євангелист Іван часто наголошує на спільноті Отця, Сина і Святого Духа та на тому, як їхня спільність впливає на зростання любові всередині християнської спільноти. Громада має бути такою спільнотою, де кожен докладає всіх зусиль до любові та віри [3,с.16]. Також автори приділяють увагу основним аспектам церковного соціального вчення й діяльності, цитуючи фрагменти енцикліки папи Венедикта XVI «Бог є Любов» (Deus Caritas Est) та ознайомлюють з базовими принципами соціальної доктрини, рефлексуючи про проблеми взаємозв'язку церкви моралі, економіки, політики та суспільства.

Другий розділ «Соціальне служіння у парафії. Парафіяльний Карітас», присвячений, по-перше, сутнісним та функціональним питанням соціального служіння у парафії під «парафіяльним Карітасом», ми маємо на увазі будь-яку парафіяльну пасторальну структуру або спільноту, яка здійснює соціальне, харитативне або благодійне служіння в місцевій громаді, організовує та координує справи милосердної любові до ближнього з особливим наголосом на її виховній ролі; [3,с.43]; по-друге, аналізу потреб та координаційного проектування, а саме, створенню консультативних центрів як інструменту трансляції потреб конкретної територіальної спільноти. Вказані центри мають декілька робочих груп, в тому числі і експертно-аналітичну, яка, в свою чергу, окреслює мапу потреб і ресурсів місцевої громади, дбає про освіту працівників і волонтерів, кожні 6 або 12 місяців аналізує та оцінює дані, працює задля підвищення суспільної здатності співпереживати бідним та потребуючим людям, створює внутрішні правила центру [3,с.62]. Отже, підкреслимо, що злагоджена робота парафіяльного Карітасу не лише організовує просте соціальне служіння в спільноті, а й створює його особливий стиль: соціальні служби мають бути віддані потребуючим і намагатися залучати всю спільноту, постулюючи солідарність та милосердя, безпосередньо надаючи компетентну адресну допомогу, демонструючи при цьому здатність співпереживання та реалізацію християнської любові. Ще один аспект вартий уваги – це визначена направленість на відкриту конструктивну співпрацю з іншими місцевими громадськими організаціями не релігійного напряму. Матеріал містить настанови про специфіку налагодження стосунків з приватним та державним сектором. Зроблено акцент на чіткій координації та кооперації, як основи мережевого стандарту діяльності.

Третій розділ «Волонтерське служіння», присв'ячний питанням богословського підґрунтя волонтерського служіння, пошуку його мети й сенсу та з'ясування сутності саме християнського волонтерства й координації співпраці з волонтерами. Поняття «волонтер» передбачає альтруїстичні наміри, які провадять людину до певної мети, у сучасній дійсності вживається досить строкато, дана методична розробка акцентує саме на функціонуванні та впровадженні християнського волонтерства, яке, з точки зору представників українського католицизму, народжується з хрещення і становить невід'ємну частину місії кожного вірного[3,с.93]. Від так, сутнісною характеристикою християнського

волонтерства по-перше є, специфічний дух служіння, що означає прагнення ефективної підготовки та постійної освіти, яка не тільки забезпечить успіхи в роботі, а й дозволить аналізувати потреби громади, служби, які в ній існують, закони, які нею керують, досвід волонтерів, які займаються іншою соціальною роботою. По-друге, солідарність і взаємна відповідальність. Про таку солідарність і взаємну відповідальність говорить св. Іван Павло II в енцикліці «Турбота про соціальні речі»: «Солідарність – це не розмите відчуття симпатії до нужденних людей, близьких і далеких. Навпаки, це тверде й міцне прагнення до того, що добре для всіх і кожного, бо ж ми справді відповідальні за всіх» [4]. По-третє, безкорисливість, котра на думку авторів здатна розширити простір соціального життя та провадить до переосмислення важливості кожного з нас [3, с.97].Саме за вказаними принципами жили та діяли знані християнські волонтери, українські праведники – блаженний отець Омелян Ковч, Слуга Божий отець Кирило Селецький, блаженна сестра Йосафата Гордашевська служіння як шлях святості яких, представлено на сторінках посібника. Отже, даний розділ постулюю думку про те, що джерела безкорисливої діяльності, яка згодом дефініюється як християнське волонтерство, містить Євангеліє, перш за все, це сам Ісус та Його апостоли. Християнська волонтерська діяльність – характеризується жертовністю, солідарністю, безкорисливістю та взаємною відповідальністю, це певний спосіб виявлення християнської любові.

Окремий розділ присвячений процесу набуття базових організаційних навичок, а саме розтлумачені умови успішного планування та модерування зустрічей, конкретизована увага на ролі та фасилітатора. Закцентовано на командній роботі та визначено критерії ефективності такої, а саме, встановлення правил і процедур (створення середовища); окреслення чітких цілей; виразний розподіл ролей, який усі розуміють і приймають; налагоджений робочий процес (комунікація, планування, ухвалення рішень); щирі й довірливі стосунки; пріоритетні рішення, ухвалені консенсусом.

Особлива цінність посібника у додатках, який представлений фрагментами богословських документів, що репрезентують позицію церкви в соціальному сегменті. До уваги представлені уривок Апостольське послання Папи Венедикта XVI «З власного почину» Про служіння милосердя; Посинодальне послання Синоду Єпископів УГКЦ до духовенства, монашества і мирян «Служіння ближньому – дияконія – в житті УГКЦ»; Постанови Синоду Єпископів УГКЦ; Стратегія соціального служіння УГКЦ; Соціальне служіння УГКЦ План на 2017 – 2020 р.; Звернення Блаженнішого Святослава з нагоди Дня соціального служіння та благодійності в УГКЦ; Пастирське слово Блаженнішого Святослава про дар осіб з розумовою неповносправністю; Жива парафія – місце зустрічі з живим Христом; Пасторальне планування парафіяльного соціального служіння, Пропозиції на соціальні дні; Церква для дітей-сиріт. Фрагмент Практичного порадника у служінні дітям, які позбавлені батьківської опіки «Я потребую тебе…».

Отже, як висновок зазначмо, що сьогодні УГКЦ приділяє певну увагу теоретичним розробкам, які фокусуються на соціальній проблематиці.

Здебільшого зазначена спеціальна література має рекомендаційний настановчий характер і слугує допоміжним аспектом у здійсненні соціального служіння.

Література

1. Практичний порадник душпастиря у служінні з особами з розумовою неповносправністю. Київ-Львів 2013. URL: http://social.ugcc.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/1222_Emaus_Dyshpastur. pdf (дата звернення: 03.10.2021).
2. Активізація парафіяльного соціального служіння: збірка ідей для практичної діяльності. Київ 2019. URL: https://drive.google.com/file/d/1u0epCjAJMauPowen412rKPNxzgEpmnu_/view (дата звернення: 03.03.2021).
3. МБФ Карітас України. Любов'ю служіть один одному. Посібник для організації соціального служіння у парафіях. Львів: Логос, 2017. URL:
http://stjosaphateparchy.com/wp-content/uploads/2018/02/1.c.-%D0%9A%D0%B0%D1%80%D1%96%D1%82%D0%B0%D1%81-Social-Service-Ukr..pdf (дата звернення: 05.03.2021).
4. IOANNES PAULUS PP. II SOLLICITUDO REI SOCIALIS URL: https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_30121987_sollicitudo-rei-socialis.html (дата звернення: 05.03.2021).